דרשוני כרך ב — כורעת מקרא ביכורים

כורעת מקרא ביכוריםאפרת גרבר ארן

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים (משנה, פסחים י, ה)

בבית מדרשה של ברוריה אמרו – אל תקרי ממצרים, אלא מ־צירים. שכל אשה שכרעה וילדה ויצאה מצער הצירים, מעלה עליה הכתוב כאילו יצאה ממצרים.

וכך היו אומרות:וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה (דברים כו, ו)'וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים' – זהו צערם של הצירים שגופה נהיה רע לה.'וַיְעַנּוּנוּ' – אלה עינויי הגוף והנפש שמשתנה ונבהלת.'וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה' – זוהי עבודת ההרחבה ויצירת המקום, קשה וכואבת היא.

ונצעק אל ה' אלהי אבתינו וישמע ה' את קלנו וירא את עניינו ואת עמלנו ואת לחצנו (שם, ז)'ונצעק אל ה' .. וישמע ה'' – והרי נאמר 'גם כי תרבו תפלה אינני שמע' (ישעיה א, טו) אלא צעקתה של יולדת הקורעת את נקבי הגוף ופותחת שערי שמים, היא צעקה הנשמעת.'וַיַּרְא אֶת עָנְיֵנוּ' – זוהי עניותה של היולדת, הנדמית לעני העומד בפתח וממתין, עד שייצא העובר אליה.'ואת עמלנו' – זהו עמל ההרפיה, שהיולדת משחררת את העובר מגופה בעמל רב.'וְאֶת לַחֲצֵנוּ' – אלו צירי הלחץ.

ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאתות ובמפתים (שם, ח)אל תקרי מצרים, אלא מ־צירים. שבכל יום ויום מוציא ה' את נשות העולם כולו מצער הצירים.'בְּיָד חֲזָקָה' – זו היד המרחיבה מקום בואו של העובר.'וּבִזרֹעַ נְטוּיָה' – זו זרועה של המיילדת, המחזקת ומחזיקה את היולדת.'וּבְמֹרָא גָּדֹל' – זהו רגע המעבר של התינוק בפתח היציאה, שנורא הוא מכל הלידה כולה.'וּבְאֹתוֹת וּבְמֹפְתִים' – אלו הם פלאי הלידה. שמי שלא ראה לידה במילואה, לא ראה אותות ומופתים מימיו.

ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש (שם, ט)מאי 'זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ'? זוהי היולדת המניבה מגופה חלב מתוק כדבש.ויש אומרות – זוהי מתיקות התינוק, שדבש וחלב תחת לשונו.

מקרא ביכורים – מצוות הביכורים היא המצווה להביא בכל שנה מביכורי גידולי האדמה לבית המקדש ולהניחם לפני המזבח. על פי המתואר בדברים פרק כו, המצווה כוללת הכרזה שעם הזמן כונתה 'מקרא ביכורים' שמכריז מביא הביכורים בפני הכהן, הקושרת בין ההיסטוריה הלאומית ליבול האישי. החלק המרכזי בהגדה של פסח הוא מדרש על 'מקרא ביכורים', הדורש את הביטויים השונים ומחזק את דרשותיו מפסוקים שונים. מדרש זה דורש את 'מקרא ביכורים' על ביכורי פרי הבטן.